

УДК 316.012 (316.6)

doi:10.15421/171611

Візуальний символізм матриархально-кібелічних образів у міфологічних репрезентаціях гендерної культури

І.О. СВЯТНЕНКО

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна

Авторське резюме

Статтю присвячено проблемі співвідношення між соціопатичними практиками гендерної культури матриархату та візуальним символізмом матриархально-кібелічних образів міфологічних та фольклорних сюжетів різних етнокультур. Автором зроблено висновки про те, що для гендерної культури матриархату в міфологічних фольклорних сюжетах є типовими наступні особливості. По-перше, сакралізація материнства, наділення образу матері магічними, фасцінальними, богоподібними атрибутами. Зворотним боком звеличення жіночого магізму виступає віктимізація і скотомізація чоловіцтва, закріплення за чоловіками образів наївних жертв, невдах, виконавців рутинних справ і сліпих маріонеток жіночих примх. По-друге, в гендерній культурі матриархату та кібелічних проявах жіночості відображено танатичні мотиви, кастраційні та узалежнюючі щодо чоловіків моделі поведінки, які мають легітимувати їх у статусі нижчих меншовартісних, порівняно з жінками, істот. Оскільки будь-який міфологічний сюжет, в розумінні автора, виступає проекцією безсвідомих соціальних уявлень та експектацій гендерної культури, то, за умови застосування такого емпіричного методу дослідження, як глибинне неструктуроване інтерв'ю, вдається отримати емпіричний матеріал, що підтверджує наскрізність виділених характеристик гендерної культури матриархату не лише в далекому минулому, але і в сьогоденні українського суспільства. Запаралеленість жіночих оціночних суджень жінок щодо чоловіків, їх атрибутування хтонічними рисами при паралельному зацентруванні власної богоподібності говорить про те, що міф і фольклор не виступає просто продуктом уяви, а дозволяють вирізнити сценарії гендерної культури, які часто відтворюються в імпліцитній формі в соціальній моралі.

Ключові слова: гендерна культура; матриархат; кібелізм; міфологія; фольклор; гендерна культура матриархату

The visual symbolism of the matriarchal-kibelichnyh images in mythological representations of gender culture

I.O. SVYATNENKO

Classical private university, Zaporizhzhya, Ukraine

Abstract

The article is devoted to the relationship between gender practices sociopathic culture matriarchal symbolism and visual-kibelical images of mythological and folk stories of different ethnic cultures. The author made conclusions that gender culture in matriarchal mythological folklore plots are typical following features. First, sacred motherhood, giving the image of the mother magical, fastsinalnymy, god-like attributes. The downside glorification of female victimization and acts mahizmu skotomizatsiya cholovitstva, fixing the men naive images of the victims, losers, artists routine cases and blind puppets female whims. Second, the gender culture matriarchy and kibelical manifestations of womanhood reflected tanatical motives kastratsiyni and uzaleznyuyuchi treatment on male models who have to legitimize their status lower compared with women beings. Since any miflohichnyy story, in the sense of the author, serves projection unconscious social representations and ekspektations of gender culture, then, subject to the application of the empirical method of research as depth unstructured interview «yu, unable to empirical data confirming of totality selected characteristics of gender culture matriarchy, not only in the past but in the present Ukrainian society. The parallelyty of women value judgments women to men their attrybutyon by chthonic traits in parallel accentation their own theomorphism says that myth and folklore does not act just the product of the imagination and allows point scenarios gender culture that often played in implicit form of social morality.

Keywords: gender culture; matriarchy; kibelizm; mythology; folklore; gender culture of matriarchy

Визуальный символизм матриархально-кибелических образов в мифологических репрезентациях гендерной культуры

И.А. СВЯТНЕНКО

Классический приватный университет, г. Запорожье, Украина

Авторское резюме

Статья посвящена проблеме соотношения между социопатическими практиками гендерной культуры матриархата и визуальным символизмом матриархально-кибелических образов мифологических и фольклорных сюжетов различных этнокультур. Автором сделаны выводы о том, что для гендерной культуры

© I.O. Святненко, 2016

туры матриархата в мифологических фольклорных сюжетах являются типичными следующие особенности. Во-первых, сакрализация материнства, наделение образа матери магическими, фасциальными, богоподобными атрибутами. Обратной стороной восхваления женского магизма выступают виктимизация и скотомизация мужчин, закрепление за ними образов наивных жертв, неудачников, исполнителей рутинных дел и слепых марионеток женских капризов. Во-вторых, в гендерной культуре матриархата и кибелических проявлениях женственности отражены танатические мотивы, кастрационные и формирующие зависимость модели поведения, которые должны легитимировать их в статусе низших и неполноценных, по сравнению с женщинами, существ. Поскольку любой мифологический сюжет, в понимании автора, выступает проекцией бессознательного социальных представлений и экспектаций гендерной культуры, то, при условии применения такого эмпирического метода исследования, как глубинное неструктурированное интервью, удается получить эмпирический материал, подтверждающий сквозные проявления выделенных характеристик гендерной культуры матриархата не только в далеком прошлом, но и в настоящем украинского общества. Запаралеленность женских оценочных суждений женщин в отношении мужчин, их атрибутирования хтоническими чертами при параллельном акцентировании собственного богоподобия говорит о том, что миф и фольклор не выступают просто продуктом воображения, а позволяют выделить сценарии гендерной культуры, которые часто воспроизводятся в имплицитной форме в социальной морали.

Ключевые слова: гендерная культура; матриархат; кибелизм; мифология; фольклор; гендерная культура матриархата

Постановка проблеми. Жінка в українському суспільстві виступала і виступає виразником сімейно-родових відносин, що знаходило своє заломлення в міфологічній сюжетитці. У той же час, при становленні нових соціальних і економічних відносин в сучасному українському суспільстві, роль жінки також зазнає певних трансформацій. І хоча номінально в Україні давно вже відбулася повна або часткова переорієнтація на світоглядні цінності православного християнства, фольклорний і міфологічний матеріал язичницького спрямування зберігає базову світоглядну пріоритетність в українській культурі, а врахування етноміфологічних чинників гендерної структуризації на рівні безсвідомих колективних уявлень дозволяє не лише розв'язувати нагальні наукові проблеми, але і формувати зважені стратегії гендерної політики. Адже остання має спиратися не лише на законодавчі стереотипні уявлення європейського і американського походження, але й враховувати гендерні сценарії, закладені в міфологічному матеріалі з виявленням постійних функціональних доміант базових персонажів. Сама актуальність гендерної проблеми в сучасному українському суспільстві, зростання феміністичного руху обумовлюють актуальність проблеми дослідження, оскільки вирішення поставлених завдань дає можливість виявити витоки та соціокультурні детермінанти обстоювання гендерної культури матриархально-сексизму в феміністичній соціології і активного прийняття жінками на себе чоловічих соціальних ролей в сучасному світі.

Метою дослідження є визначення соціопатичних вимірів гендерної культури матриархату крізь призму візуального символізму різних етнокультур. Завданнями статті, у зв'язку із обраною метою, є: а) визначення денотатів візуального символізму окремих міфологічних сюжетів у різних етнокультурах та суспільствах; б) визначення співвідношення між соціопатичними практиками гендерної культури матриархату та візуальним символізмом матриархально-кібелічних образів.

Невизначено наукову проблему, якій присвячено статтю. Публікація висвітлює проблему співвідношення між соціопатичними практиками гендерної культури матриархату та візуальним символізмом матриархально-кібелічних образів міфологічних та фольклорних сюжетів різних етнокультур.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання наукової проблеми. В соціології, культурології, соціальній антропології та соціології гендеру напрацьовано досвід дослідження і аналізу міфологічних та фольклорних явищ. Домінантним методом дослідження гендерних репрезентацій в міфологічному матеріалі можна вважати структуралістський метод, який, власне, створює методологічне підґрунтя для візуальної аналітики та соціології візуального символізму. Означений напрямок є фундаментом на аналізі сюжетів міфів і казок Ю. Крона та А. Аарне; крос-культурних міфологічних мотивів С.Томпсона; наскрізних бінарних опозицій міфологічних сюжетів первісних культур (К. Леві-Строс, А.Дандіс); теорії ігрового психотерапевтичного катарсису міфологічної сюжетитки Р. Абрахамса; теорії аналізу міфів як системи структурно-символічних комунікативних актів (Р. Джорджес, М.Едмонсон) [7, с.23-239].

З іншого боку, структуралізм спирається на ампліфікативне розуміння візуальної символіки, яке є репрезентованим у психоаналізі, що складає підґрунтя як для структуралізму, так і для символічного інтеракціонізму та структурного функціоналізму в соціології. Йдеться про осьові культурні символи, які, виступаючи універсальними-значеннями, розкриваються в комунікативних актах (символічний інтеракціонізм) та формують своєрідну мову соціальності (структуралізм). Не можна обминути у цьому зв'язку праці Фрейда і Кемпбелла [9, 10, 16].

Ключові ідеї, важливі для нашого дослідження, можуть бути каталогізованими у вигляді наступних тверджень та умовисновків: 1) міфологія виступає простором проекції сексуальних бажань, які, за умови їх повної/часткової табу-

йованості, виявляються в символізмі колективних фольклорних образів і фантазій; 2) означені фантазії виражають у завуальованому вигляді соціокультурні механізми гендерних відносин як продукту певних етнічних спільнот (З. Фрейд, К.Г. Юнг, Е. Нойман, О. Ранк, Д. Хілман); 3) гендерні репрезентації розкриваються через універсальні праміфи, якими є праміфи створення світу та становлення особистості, звідси випливають і ключові теми сучасної гендерології, як-от: теми гендерної рівності і дискримінації, патріархального і матріархального сексизму, фемінізму, гендерної трансфігурації тощо) [15, с.45-48].

Дослідженням тематики героїчних міфів як символічних форм репрезентації гендерної тематики в героїчному епосі (аналізу космогонічних міфів і ритуалів ініціації, народженню героя і його мандр, подвигів, звершень і смерті, світоустрою, створення космосу (порядку) з хаосу) є присвяченими роботи Дж. Кемпбелла, К.Наранхо, А. П'ятигорського, Г. Рохейма, В. Тернера, М. Еліаде., М. Херсковітца, М. Джекоба, Е. Хаймена. Дж. Кемпбелл веде мову про зв'язок між архетипами в фольклорі і відповідними їм архетипами в біологічній структурі організмів, розробляє теорію універсальних інстинктів статі, страху смерті, родової травми і т.ін. Н. Фрай розглядає соціальні ритуали як механізми нормалізації конфлікту між посяганнями і соціокультурними формами їх задоволення, які набувають колективного вираження і передаються з покоління в покоління.

Про проєктивне значення міфології і фольклору для дослідження осьових символів та символічно-міфологічних констеляцій міркують також А. Кардінер, Е. Тайлор, Ф. Боас та М. Мід й інші представники соціальної та культурної антропології. Істотно ближчими щодо досліджень репрезентації гендерних ролей в міфології та фольклорі є Б. Сонне, Д. Вуд, Д. Капугі, М. Орбелл, П. Харві, Ю. Вітківської, Е. Ростас, Е. Пейн. Зазначені автори, спираючись на аналіз міфологічної сюжеттики кельтського, афро-американського, австралійського, мезоамериканського походження, досліджують підґрунтя численних концептуалізацій феміністичної соціології, заангажованої проблематикою боротьби за гендерну рівність на основі послуговування міфологічними символами морських жінок та кельтських богинь (Б. Сонне, Д. Вуд); легітиматії імперського маскулінократичного шовінізму та некоректної універсалізації гендерного світогляду Європи і Америки на інші етнічні спільноти (М. Орбелл, П. Харві); зв'язку між трансформаціями гендерних ролей та зміною релігійно-міфологічних систем (зокрема, переходу від язичництва до авраамічних релігій (С. Ростас); дослідження культів великої матері в міфологічних системах шумерських міфів (А. Ферлонг); зв'язку гендерних ролей в міфології з статусно-рольовими диспозиціями жінок в суспільстві на основі історичної реконструкції біографій єгипетських цариць (В. Сетон-Ві-

льямс); кібелічних перформативів ритуальних практик в грецькій міфології (Б. Сміт, С. Крамер) [1, 2, 3, 13].

Виклад основного матеріалу дослідження та обґрунтування отриманих наукових результатів. Природа-Мати як субстанція Всесвіту та початок часу, цариця всіх духовних речей, смерті і безсмертя, космократор всіх існуючих богів і богинь, втілення «Світла Небес» є об'єктом вшанування і асоціюється із розвиненою системою різноманітних символів, у зв'язку з чим є відомою під великою кількістю імен, намагаючись умилювати багатьма способами (Апулей). Обожнення великої матері розпочинається в брахманізмі, де в одній із молитов Брахми до неї образ атрибутується сакральними ознаками вселенського світла, яке огортає весь всесвіт, руйнує велике коло переродження, залишаючись при цьому невидимою архетиповою жінкою як втіленням всеповноти буття.

Символізм великої матері доволі різноманітний, проте, в ньому від початку прочитується декілька стійких денотативних рядів, зокрема: хтонічний, згубно-кастраційний і танатичний, гіпнотичний, інцестуозно-репродуктивний. Такі висновки випливають з досліджень І. Уайта, Д. Пенна, Д. Фрезера, М. Орбелл та інших дослідників символізму архаїчних культурних систем [1,5, 6,8, 11-12].

У каталозі символічних денотацій фігурують: а) космократичні образи володарки Небес, Матері Богів, берегині ключів плодючості, містерій трансформації; б) денотати заманювання, хитроців, спрямованих на узалежнення, уполюнення і заподіювання смерті (ткаля долі, яка створює смертоносне павутиння, маючи владу уполюнення та узалежнення, в чому виявляється також дуалізм творця і руйнівника); в) годувальниці, яка використовує годування як засіб прищиплення свідомості із подальшим знищенням героя (дає тепло і притулок, а потім руйнує і пожирає). Полярно-протилежними щодо кола хтонічних символів виглядають символи сакральні і спірітуальні, які підносять образ великої матері до духоносних, креативних, просвітлюючих і трансформаційних (Мати-Діва, Божа Матір; мати і наречена Бога, і Mater Dolorosa, яка оплакує його смерть; архетипова повнота, діва, яка дає життя синові - Світлу; мати мудрості, вміння володіти собою і звільнення через просвітлення і трансформацію; приборкувач темряви і ініціатор еволюційної трансформації людини від елементарного до найвищого рівня.

Хтонічний, згубно-кастраційний, танатичний та інцестуозний кластери символів є репрезентованими в легенді про Кострому і Купалу, які народилися в день літнього сонцестояння від Семаргла. На день народження Перун подарував Костромі і Купалі квітку папороті, яку ті віддали людям, як символ нероздільності світу людей і світу богів. Однак пізніше Купала пішов слідом за Костромою і зник в Нав'єму царстві.

Через багато років Купала і Кострома зустрілися знову, але не впізнали один одного. У

результаті вони одружилися, а наступної доби, коли богам відкрилася істина про те, що Купала є братом Костроми, молоді не зуміли впоратися зі страшною звісткою і, взявшись за руки, кинулися з обриву в річку. В результаті Купала загинув, а Кострома стала першою мавкою, дивним, прекрасним і, водночас, небезпечним і злісним створінням. Ясними місячними ночами мавка набувала вигляду прекрасної дівчини, чатуючи біля берега річки на самотніх молодих хлопців і намагаючись побачити в кожному з них Купала.

Вона своєю красою заманювала чергового хлопця у вир, а там, усвідомивши, що це зовсім не Купала і їй все одно не досягти його любові, вона в люті кидала його на розтерзанні водяними духами або упирам. Потім дівчина довго горювала про скоєне і молила богів про прощення. Згідно з легендою, Кострома дала початок роду мавок.

Після неї кожна дівчина, яка топилася в річці через трагічну любов (необов'язково нерозділену), також ставала мавкою. При цьому вважалося, що від мавок є лише один порятунок - гострий розум вкупі з хитрістю. Хлопець міг спробувати позбутися мавки жартами або відкупитися від неї, ідеальним варіантом вважався гребінець, яким мавки дуже любляють розчісувати своє довге зеленкувате волосся [8. с.202-203].

Ю. Романенко, спираючись на структуралістську методологію аналізу візуального символізму, відзначає, що значення гребінця як інструменту упорядкування безсвідомих мотивів, а самої дії (розчісування) - як субституту впливу середнього реєстру цензури (культурної системи) на ієрархізацію мотивацій, - веде мову про «патріархат, який не відбувся в змаганні із колективним безсвідомим». Для автора, - з чим можна цілком погодитись, - українська гендерна культура як втілення матріархату виражає, разом з цим, панування безсвідомого над соціальною свідомістю, емоційності над соціальною раціональністю, культурної безформності над актуалізованими культурними формами і звершеннями. Цю ж думку підтверджують і дослідження інших авторів, які звертають увагу на численні соціопатії матріархату і кібелізму [2, с.168].

Регресійний вплив останнього на культурну систему був зумовлений тим, що опісля відмови від ідеї небесного походження людської душі колективна свідомість у пошуках своєї втраченої єдності звертається до інцесту як засобу його відновлення. Однак, вступивши на шлях потурання хтонічним інстинктам, матріархальні соціальні практики не були на цьому зупинені, а стали занурюватися у страшнішу пільму, в якій все важче і важче ставало зберегти ознаки людської гідності.

Одним з деградаційних проявів гендерної культури матріархату, окрім інцесту, стали прояви зоофілії (легітимовані практик злягання з тваринами), що руйнувало лінії розмежування між ними і людиною. В слов'янському фольклорі матріархальна зоофілія є зафіксованою в численних казках про шлюби жінки зі змієм,

ведмедем або вовком; в грецьких міфах відомим є мотив пошлюблення з биком. Аналогічні мотиви можна зустріти як у фольклорі індоєвропейських, так і азійських етноспільнот.

І хоча стає зрозумілим, що нинішні прояви гендерної культури матріархату є доволі далекими від відкритого канібалізму, вони, все ж, замасковано реалізують себе через міфологічні уявлення буденності. Для України тематика поширення таких соціальних уявлень є релевантною міфології морально-інтелектуальних переваг сильного жіноцтва над слабким (слабкодушним), «неприспособаним до життя» чоловіцтвом. Власне, для гендерного расизму і матріархального сексизму в минулому інших етнокультур також існував широкий простір для розгортання, хоча слов'янський фольклор і міфологія послуговуються різними засобами ефемізації деструктивності великої матері, змішуючи прояви її насильницької, інцестуозно-кастраційної та танатичної природи з еротичними та фасцінальними мотивами, що створює іноді суперечливе враження.

Водночас, як показує досвід отриманих автором матеріалів глибинних неструктурованих інтерв'ю, у жінок, які самоідентифікували себе як українки, на рівні стихійної символічної проєкції також виявляються символічні складники самообожнення (матріархального соціотеозису), фантазії власної величчч і морально-етичної грандіозності; зворотним боком таких проявів колективної архетипіки в спонтанному діалозі є соціальна інфантилізація чоловіка з приписуванням йому рис підлітка, немовляти, його міноризація і скотомізація, яка, власне, є супутньою видозміні статевої поведінки жінок опісля вступу в шлюб.

Поіменовування чоловіків «козлами» також має свої витоки в стародавньому ритуалі принесення козла в жертву під час травневого шабашу відьом, який відображає глибоку соціопатичність матріархально-орієнтованої жіночої психіки в поєднанні із уявленнями про власну безкарність і всемогутність, схильність до поринання в безсвідомі реалізацію збочених фантазій. Х. Кюммель описує цей обряд наступним чином: «Травневий козел, як стає зрозумілим з англійських відьомських обрядів і шведського травневого святкування (Bukkerwise), ставав чоловіком богині, потім його приносили в жертву і відроджували: тобто, жриця богині при всіх злягалася з «царем року», зодягненим у шкуру козла, опісля чого його вбивали, а потім відроджували у вигляді його наступника або ж козла приносили у жертву замість нього, а він продовжував царювати» [17, с.89]. Унаочненими є гендерні уявлення про чоловіка як про демоноподібну тварину, яка уособлює всі прояви інфернального світу, але саме в такому прояві він і виявляється бажаним для великої матері та для жінок із відповідними гендерними експектаціями.

І цей приклад не є поодиноким. Відомим є сюжет казки братів Грімм «Дванадцять братів», який розпочинається з опису життя короля з королевою в повній злагоді, від якого подруж-

зя прижило дванадцятьоро дітей, і всі вони були хлопчиками. Король запропонував королеві, за умови народження тринадцятої дитини дівочої статі, вбити всіх дванадцятьох хлопчаків задля того, щоб дочці належало більше багатства і влади.

З одного боку, подібна пропозиція з соціальної точки зору виглядає цілком ірраціональною. У тому випадку, якщо дочка, отримавши всі королівство, згодом вийшла б заміж, то все її багатство і трон стали б належати її майбутньому чоловікові. Вочевидь, перехід всіх володінь до рук зятя був би для короля менш бажаним, ніж збереження їх у руках його рідного сина. І, тим не менш, король-батько готовий власноруч припинити свій рід по чоловічій лінії, аби все дісталося його дочці. Таким чином, стає унаочненою перемога гендерної культури матріархату навіть за умови втрати майна і влади [15, с.112-114].

В сюжетно-спорідненій норвезькій казці розповідається про те, як у королеви з носа впала на сніг краплина крові, і вона захотіла мати дочку, яка була б білою, немов сніг, і червоною, немов кров, за що королева воліла віддати життя (фактично стратити) дванадцятьох своїх синів.

Тролиха, надприродна істота жіночої статі, обіцяє королеві виконати її бажання і, за умовами договору, забере її синів, як тільки доньку охрестять. В даному контексті все стає на свої місця: дочку воліє мати саме королева, а не король, і для виконання свого бажання саме мати готова пожертвувати всіма своїми синами. Велими показовим є те, що надати допомогу задля виконання її бажання обіцяє саме надприродна істота жіночої статі. Означені факти говорять про легітимізацію в подібних сюжетах ідеології матріархату, а не гендерних експектацій патріархального суспільства. Ця обставина пояснює приховані переваги, які віддаються жінкам перед великою кількістю синів, що з легкістю приносяться в жертву задля отримання нащадків жіночої статі та забезпечення їх прав у майбутньому.

Для численних українських казок доленосною для чоловічих персонажів стає ритуал гендерної ініціації - битва із типовим матріархальним персонажем - змієм (драконом, цмоком), який відображає загрозу і руйнівну хтоніч-

ність великої матері. Антропоморфним образом цих руйнівних аспектів жіночості в її відьомсько-демонічних проявах виступають образи Баби-Яги в російських казках [15, с.115].

Отже, з плином часу вбивство людей з метою забезпечення себе їжею стало перетворюватися для жінок на забаву, яка мала б задовольняти їхні садистські схильності. Як показують численні пережитки окремих елементів матріархату у різних індоевропейських народів, в якийсь момент відбулося унаочнене виродження даного суспільного устрою, в результаті чого влада виявилася в охоплених нестримним прагненням мучити інших людей похилого віку жінок.

Висновки. Для гендерної культури матріархату в міфологічних фольклорних сюжетах є типовими наступні особливості. По-перше, сакралізація материнства, наділення образу матері магічними, фасцінальними, богоподібними атрибутами. Зворотним боком звеличення жіночого магізму виступає віктимізація і скотомізація чоловіцтва, закріплення за чоловіками образів навічних жертв, невдах, виконавців рутинних справ і сліпих маріонеток жіночих примх. По-друге, в гендерній культурі матріархату та кібелічних проявах жіночості відображено танатичні мотиви, кастраційні та узалежнюючі щодо чоловіків моделі поведінки, які мають легітимувати їх у статусі нижчих меншвартісних, у порівнянні з жінками, істот.

Оскільки будь-який міфологічний сюжет, в розумінні автора, виступає проекцією безсвідомих соціальних уявлень та експектацій гендерної культури, то, за умови застосування такого емпіричного методу дослідження, як глибинне неструктуроване інтерв'ю, вдається отримати емпіричний матеріал, що підтверджує наскрізність виділених характеристик гендерної культури матріархату не лише в далекому минулому, але і в сьогоденні українського суспільства. Запаралеленість жіночих оціночних суджень жінок щодо чоловіків, їх атрибутування хтонічними рисами при паралельному зацентрованні власної богоподібності говорить про те, що міф і фольклор не виступають просто продуктом уяви, а дозволяють вирізнити сценарії гендерної культури, які часто відтворюються в імпліцитній формі в соціальній моралі.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Орбелл М. «Мифология маори» в кн.: Женщины в мифах и легендах/под ред. К. Даррингтон. Серия «Академия». - М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998. - с. 373-397.
2. Романенко Ю.В., Святненко І.О., Зінченко А.А. Візуалізація в медійно-комунікаційному просторі: соціо-системологічний підхід. [Текст]/Ю.В. Романенко, І.О. Святненко, А.А. Зінченко.- Монографія 3-х авторів. - К.: Вид-во ІМВ, 2014.-436 с.
3. Сетон-Уильямс М.В. Египет: миф и реальность. [Текст]/ Женщина в легендах и мифах /под ред. К. Даррингтон.- Серия «Академия». - М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998.- с. 39-72.
4. Смит Б. Греция[Текст]/Женщины в легендах и мифах/под ред. К. Даррингтон.- Серия «Академия». - М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998.- с. 93-141.
5. Тэйлор Э.Б. Первобытная культура. [Текст]/Э.Б. Тэйлор.- Пер. с англ.// под ред. и с примеч. В.К.Никольского. — М. Политгиздат, 1939. -570 с.
6. Тэрнер В., Символ и ритуал. [Текст]/В. Тэрнер.- М.: Наука, 1983. - 277 с.
7. Уайт И. и Э. Пейн. Мифы австралийских аборигенов[Текст]/ Женщина в легендах и мифах /под ред. К. Даррингтон.- Серия «Академия». - М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998.- с. 329-373.

8. Фольклор и этнография: Проблемы реконструкции фактов традиционной культуры: Сб. науч. тр. [Текст]// отв. ред. Б.Н.Путилова, Наука, — Л.: Изд-во ЛГУ, 1990.-с. 231-244.
9. Фольклор и этнографическая действительность. [Текст]- СПб., Изд-во Наука, 1992.- 204 с.
10. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции.-[Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://osp.kgsu.ru/library/PDF/315.pdf>
11. Фрейд З. Тотем и табу: Психология культуры и религии.-[Текст]// Пер. М.В.Вульфа. - М. : Изд. дом Вульфа 1923. -172 с.
12. Фрэзер. Д.Д., Золотая ветвь. — 2-е изд. — Л., 1928. — В 4-х т. Вып. 1. Магия и религия. Вып. 2. Табу-Запреты.
13. Фрэзер Д.Д. Золотая ветвь, Полит. Лит, М. 1983. - С. 562.
14. Харви П., Южная Америка: интерпретация мифа/[Текст] /под ред. К. Даррингтон. Серия «Академия».- М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998.- С. 501-527.
15. Элиаде М., Священные тексты народов мира [Текст]/М. Элиаде.- М.: Изд-во Крон-Пресс, 1998.-574 с.
16. Mythologies of the Ancient World./ Ed. By S.N. Kramer. Chicago, 1961
17. Campbell J. Bios and Mythos: Prolegomena to a Science of Mythology// Myth and Literature. Contemporary Theory and Practice/Ed. by J. Vickery, univ. of Nebraska press, 1966, p. 20-26.
18. Kümmel H.M. Ersatzrituale für den hethitischen König. Wiesbaden. 1967 (StBoT. H. 3).

Стаття надійшла до редакції 05.04.2016

REFERENCES:

1. Orbell, M. «Mifologiya maori» v kn.: Zhenschiny v mifakh i legendakh [«The mythology of the Maori» in the book : Women in the myths and legends].-Izd-vo Kron-Press, 373-397. Moscow (in Russian).
2. Romanenko, Yu.V., Svyatnenko, I.O., Zinchenko, A.A., 2014. Vizualizatsiya v mediyno-komunikatsionomu prostori: sotsio-systemolohichnyy pidkhid [Visualization and Communication Display space: socio-systemology approach]. Vyd-vo IMV, Kyiv (in Ukrainian).
3. Seton-Uilyams, M.V., 1998. Egipt: mif i realnost [Egypt: Myth and Reality]. Zhenschina v legendakh i mifakh. Seriya «Akademiya».Izd-vo Kron-Press, 39-72. Moscow (in Russian).
4. Smit, B., 1998. Gretsya [Greece]. Zhenschiny v legendakh i mifakh. Seriya «Akademiya». Izd-vo Kron-Press, 93-141. Moscow (in Russian).
5. Teylor, E.B., 1939. Pervobyitnaya kultura [Primitive Culture]. Politizdat, Moscow (in Russian).
6. Terner, V., 1983. Simvol i ritual [The symbol and ritual]. Nauka, Moscow (in Russian).
7. Uayt, I., Peyn, E., 1998. Mifyi avstraliyskikh aborigenov [The myths of the Australian Aborigines]. Zhenschina v legendakh i mifakh. Seriya «Akademiya». Izd-vo Kron-Press, 329-373. Moscow (in Russian).
8. Putilov, B.N., 1990. Folklor i etnografiya: Problemyi rekonstruktsii faktov traditsionnoy kulturyi: Sb. nauch. tr. [Folklore and Ethnography: The problems of reconstruction of the facts of the traditional culture], Nauka. Izd-vo LGU, 231-244. L. (in Russian).
9. Folklor i etnograficheskaya deystvitelnost [Folklore and ethnographic reality]. 1992. Izd-vo Nauka, SPb. (in Russian).
10. Freyd, Z. Vvedenie v psihoanaliz: Lektsii [Introduction to Psychoanalysis]. Access mode: <http://osp.kgsu.ru/library/PDF/315.pdf> (in Russian).
11. Freyd, Z., 1923. Totem i tabu: Psihologiya kulturyi i religii [Totem and Taboo: The Psychology of Culture and Religion]. Izd. dom Vulfa, Moscow (in Russian).
12. Frezer, D.D., 1928. Zolotaya vetv. — 2-e izd. — V 4-h t. Vyip. 1. Magiya i religiya. Vyip. 2. Tabu- Zapretyi. [Golden Bough. - 2nd ed. In 4 t. Vol. 1. The magic and religion. Vol. 2. Prohibitions tabulated]. L. (in Russian).
13. Frezer, D.D., 1983. Zolotaya vetv, Polit. [Golden Bough, Political]. Lit, Moscow (in Russian).
14. Harvi, P., 1998. Yuzhnaya Amerika: interpretatsiya mifa [South America: interpretation of the myth]. Seriya «Akademiya». Izd-vo Kron-Press, 501-527. Moscow (in Russian).
15. Eliade, M., 1998. Svyaschennyye tekstyi narodov mira [The sacred texts of the world]. Izd-vo Kron-press, Moscow (in Russian).
16. Mythologies of the Ancient World./ Ed. By S.N. Kramer. Chicago, 1961
17. Campbell J. Bios and Mythos: Prolegomena to a Science of Mythology// Myth and Literature. Contemporary Theory and Practice/Ed. by J. Vickery, univ. of Nebraska press, 1966, p. 20-26.
18. Kümmel H.M. Ersatzrituale für den hethitischen König. Wiesbaden. 1967 (StBoT. H. 3).

*Святненко Иван Александрович – докторант
Класичний приватний університет
Адреса: 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-б*

*Svyatnenko Ivan O. – doctoral candidate
Classical private university
Address: 70-b, Zhukov's kogo str., Zaporizhzhya, 69000
E-mail: romanenko.jura@gmail.com*

*Святненко Иван Александрович - докторант
Классический приватный университет
Адрес: 69000, г. Запорожье, ул. Жуковского, 70-б*